

EUROOPA PARLAMENT

2004

2009

Istungidokument

23.1.2008

B6-0048/2008

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni avalduste alusel
vastavalt kodukorra artikli 103 lõikele 2

Esitaja(d): Pasqualina Napoletano, Christa Prets, Libor Rouček ja Vicente Miguel Garcés Ramón

fraktsiooni PSE nimel

Iraan

Euroopa Parlamendi resolutsioon Iraani kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Iraani kohta, eelkõige tuumaküsimust ja inimõigusi käsitlevaid resolutsioone, ning eelkõige resolutsioone, mis on vastu võetud 13. oktoobril 2005, 17. novembril 2005, 15. veebruaril 2006 ja 25. oktoobril 2007;
- võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi ja eelkõige 14. detsembri 2007. aasta järeldusi;
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1696 (31. juuli 2006), 1737 (27. detsember 2006) ja 1747 (24. märts 2007) Iraani tuumaprogrammi kohta;
- võttes arvesse Iraani ja Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) vahel kooskõlastatud IAEA ja Iraani töökava, mille eesmärk on lahendada küsimused, mis on seotud Iraani tuumaprogrammiga (tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu (NPT) kaitsemeetmete lepingu rakendamise kohta Iraani Islamivabariigis COV/2007/48 (30. august 2007) ja lisa INFCIRC/711);
- võttes arvesse IAEA juhatajate nõukogu aruandeid ja eelkõige 15. novembri 2007. aasta aruannet (GOV/207/58) tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu (NPT) kaitsemeetmete lepingu rakendamise kohta Iraani Islamivabariigis ning ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide 1737 ja 1747 asjakohaseid sätteid;
- võttes arvesse 3. detsembril 2007. aastal avaldatud USA riikliku luureprognoosi raportit Iraani tuumaalaste kavatsuste ja suutlikkuse kohta ning IAEA peadirektori avaldust selle kohta (pressiteade 2007/22);
- võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 19. detsembri 2006. aasta resolutsiooni 61/176, eelkõige ÜRO Peaassamblee 18. detsembril 2007 vastu võetud resolutsiooni 62/168 inimõiguste olukorra kohta Iraani Islamivabariigis;
- võttes arvesse 18. detsembril 2007. aastal vastu võetud ÜRO Peaassamblee resolutsiooni surmanuhtluse moratooriumi kohta;
- võttes arvesse EP ja Iraani teist parlamentidevahelist kohtumist Teheranis 7.–9. detsembril 2007. aastal;
- võttes arvesse kodukorra artikli 103 lõiget 2,

Tuumaküsimuse kohta:

- A. arvestades, et tuumarelvade leviku tõkestamise leppe artiklis IV sätestatakse, et midagi lepingus ei saa tõlgendada nii, et see vähendaks lepinguosaliste võõrandamatut õigust

ilma diskrimineerimata ja kooskõlas artiklitega I ja II arendada, toota ja kasutada tuumaenergiat rahumeelsetel eesmärkidel;

- B. arvestades, et Iraan ei ole senini peatanud kõik rikastamis- ja ümbertöötlemistoiminguid ja ei ole rakendanud tuumarelva leviku tõkestamise lepingu lisaprotokolle, nagu on nõutud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides 1696/2006, 1737/2006 ja 1747/2007, et taastada oma programmi täielikult rahumeelse laadi usaldusväärsus;
- C. arvestades, et viimased arutlused, mis toimusid ELi kõrge esindaja Javier Solana ja Iraani tuumaläbirääkija Saeed Jalili vahel Londonis 30. novembril 2007. aastal, ei andnud positiivset tulemust eelkõige selles osas, mis puudutab Iraanile ÜRO Julgeolekunõukogu kehtestatud tuumarikastamise peatamise nõuete täitmist;
- D. arvestades, et IAEA peadirektor Mohamed ElBaradei märkis oma viimases, 15. novembri 2007. aasta aruandes (GOV/207/58), et IAEA kaitsemeetmete rakendamisel on Iraanis edu saavutatud ja et Iraan on esitanud rohkem teavet oma tuumaprogrammi varasemate etappide kohta; arvestades siiski, et ta rõhutas suurema koostöö vajadust praeguse tegevuse selgitamisel, näiteks millega seletada, et inspektorid on leidnud tuumajaamade aladelt kõrgrikastatud uraani jälgi, ja arvestades, et ta nõudis Iraanilt tungivalt lisaprotokollide rakendamist
- E. arvestades, et 3. detsembril 2007 avaldatud USA riiklikus luureprognoosi raportis kinnitatakse, et Iraan lõpetas oma tuumarelvade programmi 2003. aastal ja ei olnud seda 2007. aasta keskpaigaks taasalustanud, kuigi uraani rikastamine ja selle võimalik tulevane kasutamine tuumarelvades tekitab muret;
- F. arvestades, et ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide 1737 ja 1747 vastuvõtmine nõuab rahvusvaheliselt üldsuselt konkreetse edu saavutamiseks uusi poliitilisi ja diplomaatilisi algatusi;
- G. arvestades, et G8-riikide juhid rõhutasid oma iga-aastasel tippkohtumisel, mis toimus 6.–8. juunil 2007, et tuumkütusetsükli suhtes on tähtis välja töötada ja rakendada mitmepoolsete lähenemisviiside mehhanism kui võimalik alternatiiv riiklike rikastamis- ja ümbertöötamistoimingute jätkamisele,

Inimõiguste kohta:

- H. arvestades, et kõik asjaomased institutsioonid, rahvusvahelised inimõiguste organisatsioonid, Iraani kodanikuühiskond ja inimõiguste kaitsjad on ühel meelel, et inimõiguste olukord Iraanis on viimastel aastatel halvenenud sellest hoolimata, et Iraani ametiasutused on korduvalt lubanud põhiväärtusi edendada;
- I. arvestades, et hukkamiste arv Iraanis, sealhulgas alaealiste ja homoseksuaalide hukkamine, mis tihti toimub avaliku poomise läbi, on viimastel aastatel ja eriti 2007. aastal suurenenud;
- J. arvestades, et ajakirjanikke, naiste õiguste eest võitlejaid, ametiühingute gelasi, intellektuaale, üliõpilasi ja õpetajaid on viimastel kuudel arreteeritud, kinni peetud ja

sageli piinatud;

- K. arvestades, et oma õigust vabalt väljendada oma arvamust ja usulisi veendumusi kasutatavate etniliste ja usuliste rühmade, eriti kurdide (umbes 500 inimest on vangistatud, enamik neist on üliõpilased), araablaste ning bahaide ja sufide represseerimine ja diskrimineerimine suureneb;
- L. arvestades, et viimastel kuudel on kinni peetud kümneid üliõpilasi pärast suure hulga professorite asendamise vastaseid meeleavaldusi ja muid aktsioone, millega püütakse veelgi rohkem piirata sõnavabadust ülikoolides näiteks sellega, et keelatakse üliõpilaste väljaanded ja üliõpilased visatakse ajutiselt või alaliselt välja nende kõrgemast õppeasutusest;
- M. arvestades, et Iraan ei ole ikka veel ÜRO naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimist käsitleva konventsiooni osalisriik,

ELi ja Iraani suhete kohta:

- N. arvestades, et Iraan peatas 2003. aasta detsembris ELi ja Iraani vahelise ulatusliku dialoogi ning ELi ja Iraani inimõiguste dialoogi raames ei ole alates 2004. aasta juunist toimunud ühtki kohtumist;
- O. arvestades, et viimastel aastatel on ELi suhted Iraaniga tuginenud kolmeastmelisele lähenemisviisile, mida iseloomustavad kaubandus- ja koostöölepingu sõlmimise läbirääkimised, poliitiline dialoog ja inimõiguste alane dialoog, ning rõhutab, et neid kolme aspekti ei saa lahutada;
- P. arvestades, et Euroopa Komisjonil ei ole Iraaniga mingeid lepingulisi suhteid ega Euroopa Komisjonil ei ole Iraanis delegatsiooni,

Tuumaküsimuse kohta:

1. avaldab toetust ELi tegevusele leida läbirääkimiste teel pikaajaline lahendus Iraani tuumaprobleemile ja rõhutab, et IAEA peab mängima selles olulist rolli; väljendab muret selle pärast, et ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Javier Solana ja Iraani tuumaläbirääkija Saeed Jalili viimased diskussioonid ei ole toonud konkreetset edu;
2. märgib IAEA ja Iraani töökava rakendamisel tehtud edusamme ja palub Iraanil jätkata koostööd IAEAga ning anda oma varasema ja praeguse tuumategevuse kohta täielikud, selged ja usaldusväärsed vastused ja rakendada lisaprotokollid; rõhutab lisaks sellele, et kõnealuste ja IAEA nõutavate läbipaistvusmeetmete võtmine oleks positiivne samm usalduse suurendamiseks seoses Iraani tuumaprogrammiga;
3. avaldab toetust kõikidele poliitilistele ja diplomaatilistele algatustele, millega ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide 1696, 1737 ja 1747 kohaselt püütakse jõuda Iraani tuumaküsimuste lahendamiseni läbirääkimiste teel; kinnitab Euroopa Ülemkogu 14. detsembri 2007. aasta järeldusi arutelude kohta, mida praegu peetakse ÜRO

Julgeolekunõukogus nende resolutsioonide eesmärkide saavutamiseks;

4. kordab oma positsiooni, et praegust teravnenud tuumaküsimust on võimalik lahendada ja sõjalist tegevust ei tuleks arutusele võtta; palub USA valitsusel ja teistel asjaosalistel loobuda sõjalistele võimalustele ja Iraani valitsuse vahetamisele viitavast retoorikast;
5. tunnistab, et Iraanil on tuumarelva leviku tõkestamise lepingu artikli IV kohaselt õigus arendada tuumaprogrammi ning on seisukohal, et ELi ja teiste rahvusvaheliste partnerite algatused ja ettepanekud arendada koostööd Iraaniga rahumeelse tuumaenergia valdkonnas võiksid kaasa aidata praeguse kriisi rahumeelsele lahendamisele;
6. võtab teatavaks USA riiklikus luureprognoosi raportis esitatud järeldused Iraani sõjalise ja tsiviiltuumaprogrammi kohta; on seisukohal, et need järeldused kinnitavad ELi poliitikas järgitavat kaheastmelist lähenemisviisi, mille eesmärk on diplomaatiliste vahenditega veenda Iraani järgima täielikult IAEA nõudeid loobuda tsiviilprogrammi võimalikust sõjalisest kasutamisest usaldusväärset ja kontrollitavat viisil;
7. palub seetõttu Iraanil tungivalt alustada viivitamata uut läbirääkimiste vooru oma tuumaprogrammi tulevases suunast ja lõpetada kõik rikastamisega seotud toimingud; palub Ameerika Ühendriikidel Põhja-Koreaga peetud läbirääkimiste diplomaatilise edu saavutamise eeskujul koos ELiga otseselt osaleda läbirääkimistel Iraaniga, kuna Ameerika Ühendriigid on positsioonil, mis võimaldab anda täiendavaid turvatagatisi;
8. nõuab tuumadesarmeerimise saavutamiseks mitmepoolseid usaldusväärseid meetmeid tuumarelva leviku tõkestamise lepingu tugevdamise abil ja soovib ELil võtta juhtroll tuumadesarmeerimise läbirääkimiste praegusest ummikust väljaviimisel;
9. rõhutab, et on oluline teha koostööd USA, Venemaa, Hiina ja mitteühinenud riikidega, et arvesse võtta täiendavaid kontseptsioone ning saavutada Iraaniga tema tuumarajatisi ja nende kasutamist ning Iraani julgeolekuküsimusi puudutav üldine kokkulepe;
10. on seisukohal, et selline Indiat, Pakistani ja teisi tuumajõude hõlmav üldine kokkulepe aitaks luua püsivat piirkondlikku julgeolekusüsteemi ja usub, et Iraan peaks kandma oma vastutust selles piirkonnas ja panustama massihävitusrelvadeta Lähis-Ida tulevikku;
11. palub rahvusvahelisel üldsusel tõsiselt mõelda tuumaenergia kasutamise uuele, mitmepoolsele raamistikule ja asuda selle loomiseks kiiresti tegutsema IAEA ettepaneku kohaselt, tagades tuumakütuse tarned ja vähendades tuumarelva levikut miinimumini;

Inimõiguste kohta:

12. väljendab sügavat muret Iraani inimõiguste olukorra halvenemise pärast viimastel aastatel, kõikide oma sõnavabaduse õigust kasutavate rühmade represseerimise järsu suurenemise ning ajakirjandusvabaduse ja sõnavabaduse järjest kasvava piiramise pärast ja tuletab meelde oma 25. oktoobri 2007. aasta resolutsiooni selles küsimuses;
13. mõistab hukka surmanuhtluse kui karistusviisi ning eriti noorte kurjategijate ja alaealiste surmaotsused ja hukkamised; kutsub Iraani üles kohaldama hiljuti vastu võetud ÜRO

Peaassamblee resolutsiooni surmanuhtluse täideviimise moratooriumi kohta, mille lõppeesmärk on surmanuhtluse kaotamine; tuletab meelde Iraani rahvusvahelisi kohustusi, eelkõige kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti ja lapse õiguste konventsiooni, milles mõlemas selgelt keelatakse alaealiste või alaealisena kuriteo toime panemises süüdistatavate isikute hukkamine; palub Iraani ametiasutustel kiiresti muuta kriminaalseadustikku, et kividega surnuks viskamise moratoorium muutuks alaliseks keeluks;

14. tunneb heameelt ÜRO peaassamblee 18. detsembril 2007. aastal vastu võetud resolutsiooni üle surmanuhtluse moratooriumi kohta, milles nõutakse surmanuhtluse moratooriumi kehtestamist kogu maailmas kui sammu surmanuhtluse kaotamise suunas;
15. mõistab hukka usuliste ja etniliste vähemuste, näiteks Kurdi ja Araabia etniliste vähemuste ning bahai usundi ja sufismi järgijate kohtlemise, keda diskrimineeritakse, ahistatakse ja kiusatakse taga nende usuliste veendumuste ja etnilise tausta tõttu; palub seetõttu rahvusvahelisel üldsusel pöörata tähelepanu etniliste ja usuliste vähemuste olukorra halvenemisele;
16. tuletab Iraani valitsusele meelde tema kohustusi kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti osalisena tagada põhilised inimõigused, sealhulgas sõnavabadus, ning nõuab kõikide vangistatud ajakirjanike, üliõpilaste, naiste õiguste kaitsjate ning vangide, intellektuaalide ja ametiühingutegelaste vabastamist;
17. palub nõukogu eesistujal, komisjonil ja liikmesriikide diplomaatilistel esindajatel Iraanis asuda kiiresti kooskõlastatult tegutsema eespool nimetatud probleemide lahendamiseks;
18. palub komisjonil tihedas koostöös Euroopa Parlamendiga kasutada tõhusalt uut Euroopa demokraatia ja inimõiguste rahastamisvahendit, et tagada demokraatia ja inimõiguste järgimine Iraanis, toetades kodanikuühiskonna eri osi, nagu naiste õigused, majanduslikud ja sotsiaalsed õigused, tsenseerimata meedia ja kultuuriline dialoog Euroopa vastaspooltega;

ELi ja Iraani suhete kohta:

19. rõhutab, et võimaliku tulevase Iraani ja ELi vahelise koostöö- ja kaubanduskokkuleppe sõlmimine sõltub Iraan inimõiguste olukorra olulisest parandamisest ja Iraani täielikust koostööst IAEAgaga ning objektiivsete tagatiste esitamisest oma tuumaprogrammi rahumeelsuse kohta;
20. palub komisjonil esitada teatis ELi ja Iraani suhete olukorra ja väljavaadete kohta ning arutada võimalust inimõiguste dialoogi taasalustamiseks paralleelselt koostöö- ja kaubanduslepingu läbirääkimistega, mille võiks sõlmida, kui Iraan teeks inimõiguste ja tuumaküsimuse valdkonnas olulisi edusamme;
21. kutsub komisjoni üles looma delegatsiooni Iraanis, et kiirendada kõnelusi, mis puudutavad pagulaste abistamist, võitlust uimastikaubanduse vastu ning dialoogi edendamist ametiasutuste ja kodanikuühiskonnaga;

22. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, ÜRO peasekretärile, ÜRO Julgeolekunõukogule, ÜRO inimõiguste komisjonile, Iraani ülemkohtu esimehele ning Iraani Islamivabariigi valitsusele ja parlamendile.